

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Шевченко О.М.

Українська медична стоматологічна академія

Анотація. Розглянуто питання розвитку інноваційних методів навчання української мови. Розкривається специфіка використання інноваційних педагогічних технологій у процесі викладання української мови у вищій школі. Зроблена спроба підтвердження динамічного та незворотного процесу використання сучасних інноваційних методів в освітньому процесі та зростання їхньої ефективності.

Summary. The article reveals some issues about the development of innovative methods of studying Ukrainian language in the higher school. It gives a description and characteristics of innovative pedagogical technologies in the teaching process in the higher school. Great attention is paid to using of modern innovative technologies in teaching Ukrainian language. The attempt of corroboration of the dynamic and irreversible process of using modern innovative methods in educational process and the increasing of their effectiveness is made.

Ключові слова: вища школа України, інновації, методи навчання, сучасні інноваційні технології, освітній процес.

Keywords: high school of Ukraine, innovations, teaching method, innovative educational technologies, educational process.

Постановка проблеми. Після здобуття статусу незалежної держави в Україні відбуваються політичні, соціально-економічні та організаційні зміни, що ведуть до змін у системі вищої освіти. Нові стратегічні напрями перебудови освітнього процесу у вищій професійній школі на шляху до підготовки іноземних студентів у медичній сфері обумовлений динамізмом суспільних процесів та реформуванням вищої освіти, зокрема підписанням Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), запровадженням Національної рамки кваліфікацій (2011 р.) тощо. Підготовка студентів-іноземців регулюється такими законодавчими

документами: Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 р. та Постановою Кабінету Міністрів України № 136 від 27.02.1993 р. «Про навчання іноземних громадян в Україні та ін.

Якісна підготовка фахівців і доступність вищої освіти приваблює іноземних громадян до навчання в закладах вищої освіти України. Науковці розглядають питання покращення професійної підготовки іноземних студентів [8, с. 229]. Пильна увага вчених прикута до питань удосконалення мовної підготовки іноземних студентів [4-7]. Велику увагу вчені приділяють формуванню в іноземних спеціалістів умінь та навичок, які необхідні для здійснення професійного спілкування у майбутній професійній діяльності. Саме тому актуальним є застосування інноваційних методів та сучасних інформаційних технологій у мовній підготовці майбутніх іноземних спеціалістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній методиці накопичений чималий досвід підготовки студентів-іноземців в Україні. Аналіз наукової літератури свідчить, що проблему підготовки студентів-іноземців в Україні досліджували С. Амеліна, О. Гуменюк, А. Зерницька, Л. Кайдалова, С. Ніколаєва, Ж. Черкашина, О. Шевченко та ін. Науковці висвітлюють різні аспекти удосконалення професійної підготовки іноземних громадян в Україні. В епіцентрі уваги науковців знаходиться проблема впровадження нових, більш ефективних методів навчання, які сприятимуть активізації навчального процесу. Проте питання, пов'язані з інноваційними методами та сучасними інформаційними технологіями під час професійної мовної підготовки іноземців у ВНЗ медичного профілю досі є недостатньо розкритими.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Тому проведений нами аналіз наукових джерел і публікацій підводить нас до висновку, що незважаючи на наявність численних робіт, які обґрунтовують та сприяють використанню технічних засобів навчання, а надто сучасних інформаційних технологій у навчанні української мови іноземних студентів та

інноваційних методів, визначенню їх ефективності, остання крапка у вирішенні цієї проблеми ще не поставлена.

Метою нашого дослідження є підтвердження незворотного процесу використання інноваційних методів навчання та сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі під час навчання українській мові іноземних студентів, ефективності їх застосування, впливу на зміну змісту та умов праці викладача. Активне впровадження в навчальний процес сучасних інформаційних технологій сприяє полегшенню засвоєння знань, робить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про вищу освіту» серед основних завдань вищих навчальних закладів передбачає «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності» [9].

У світовій педагогічній і науково-дослідній діяльності проблема інноваційних методів навчання залишається однією із актуальних. На сучасному етапі змін у вищій школі постійного ретельного вивчення та науково-практичного обґрунтування потребують питання інноваційної освітньої діяльності; характеристики змісту інтерактивних форм навчання, специфіки їх використання у вищих навчальних закладах; індивідуалізовані, проектні технології отримання знань, інформаційно-комунікативні засоби навчання, он-лайн освіта та інші нововведення.

У педагогіці термін «інновація» (лат. *innovatio* – оновлення, зміна) позначає нововведення, оновлення процесу навчання. Проблеми інноваційних технологій і методів навчання в сучасній вищій освіті є актуальними, оскільки посилилася тенденція до гуманізації і гуманітаризації змісту професійної освіти. Показово, що викладачі отримали можливість створювати і втілювати власні інноваційні методики [4, с. 203].

Освітні інновації характеризуються цілеспрямованим процесом часткових змін. Ці зміни ведуть до модифікації мети і змісту, методів та форм навчання, способів і стилю діяльності.

Інноваційні технології містять підходи до викладання української мови як іноземної:

- Інтерактивні методи викладання.
- Використання технічних засобів навчання (комп'ютерних та мультимедійних мережі Internet) для контролю знань, зберігання і використання навчальних матеріалів [4, с. 204].

Серед інтерактивних прийомів, що найчастіше використовуються при навчанні іноземних студентів-медиків у ході вивчення дисципліни «Українська мова як іноземна», можна назвати наступні: аналіз помилок; аудіовізуальний метод навчання; брейнстормінг («мозковий штурм»); «дерево рішень»; ділова (рольова) гра (студенти перебувають у ролі лікаря, медичної сестри, фармацевта чи хворого); «займи позицію»; коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників; метод інтерв'ю (інтерв'ювання); метод проєктів; робота в малих групах та інші.

Під сучасними технологіями ми розуміємо професійно-орієнтоване навчання української мови як іноземної, новітні тестові технології (створення банку діагност матеріалів з курсу навчального предмета «Українська мови як іноземна» для проведення комп'ютерного тестування з метою контролю навчання студентів). Усі зусилля фокусуються на посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу спілкування. Викладач намагається зорієнтувати заняття з української мови як іноземної на студента (*learner-centred lessons*), спрямувати на досягнення соціальної взаємодії при наявності віри у викладача в успіх своїх студентів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук. Існують різні варіанти цього напрямку в сучасній методиці, які мають різні назви – «Whole Language Coacher Approach», «Cognitive Approach», «Content-

Based ESL Program», «Cognitive Academic Language Approach», «Cooperative Learning», «Interactive training» [3, с. 25–26].

Студенти беруть участь в різних комунікативних ситуаціях. При цьому вони вчаться:

- давати аналіз складним завданням;
- висловлювати власні думки;
- приймати обдумані рішення;
- спілкуватися з людьми на різні соціокультурні та професійні теми;
- обговорювати з одногрупниками ті чи інші питання.

У практиці викладання дисципліни «Українська мова як іноземна» викладачі застосовують такі форми роботи як індивідуальна, парна, групова і робота в команді.

При цьому застосовуємо такі форми парної і групової роботи:

- парні інтерв'ю (pair-interviews);
- читання зигзагом (jigsawreading);
- мозковий шторм (brain storm);
- внутрішні (зовнішні) кола (inside/outside circles);
- обмін думками (think-pair-share);

На заняттях з української мови викладач застосовує такі форми інтерактивних методів: «Незакінчені речення», «Вилучи зайве», «Заверши фразу», «Сніжний ком (дозволяє повторити практично всю лексику з теми), «Хвилина розмови» [2, с. 120].

Технічне оновлення процесу навчання також можна назвати сучасною тенденцією у викладанні мови студентам-іноземцям у вишах. Це виражається в широкому використанні насамперед комп'ютерних технологій. Застосування в інтерактивному режимі роботи тексту, фото, анімації, відео, звуку сприяє створенню інтегрованої інформаційної атмосфери, в якій студент одержує якісно нові можливості вивчення мови.

На заняттях з мови ми застосовуємо саме такі форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами: вивчення лексики, відпрацювання

вимови, навчання діалогічного та монологічного мовлення, навчання письма, відпрацювання граматичних явищ.

Локальні мультимедійні матеріали широко можуть використовуватися на заняттях, особливо з метою формування навичок усного мовлення. Мережу Інтернет можна використовувати як комунікативний, так й інформаційний засіб навчання.

Висновки. Отже, структура й сутність інноваційного освітнього процесу відповідає швидкості змін у суспільстві, високим європейським стандартам підготовки конкурентоспроможних фахівців інноваційного типу. Можна сказати, що застосування інноваційних методів сприяє збагаченню змісту освітнього процесу; підвищенню мотивації до вивчення української мови іноземними студентами; створенню умов для більш тісної співпраці між викладачами та студентами; поліпшенню ефективності засвоєння студентами матеріалу; формуванню навичок спілкування та взаємодії у колективі та ін.

У наш час триває розробка інноваційних технологій у викладанні мов. Це вказує на широку перспективу подальшого наукового дослідження в сфері пошуку та застосування ефективних інноваційних підходів до їх вивчення.

Список використаної літератури

1. Біляєв О. М. Методика вивчення української мови / О. М. Біляєв. – Київ. 1987, С. 54-63
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Інтерактивні технології навчання / [авт.-упор І. І. Дівакова]. – Тернопіль : Мандрівець, 2009. – С. 23-27.
4. Лещенко Т. О. Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної / Т. Лещенко, О. Шевченко // Мова. Свідомість. Концепт. : зб. наук. статей / відп. ред. О.Г. Хомчак. – Мелітополь: МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2016. – С. 250–253.

5. Лещенко Т. О. Шляхи удосконалення мовної підготовки іноземних студентів / Т. О.Лещенко, В. Г.Юфименко, О. М.Шевченко // Актуальні питання суспільно-гуманітарних наук та історії медицини»: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернівці, 11-12 жовтня 2018 р., Чернівці, 2018. – С. 111–113.

6. Лещенко Т.О. Читаємо українською: посібник для іноземних студентів 1-2 курсів (соціокультурний аспект). Ч.1. / Т.О.Лещенко, О.М.Шевченко, Г.М.Козуб. – Полтава: ФОП Гаража М.Ф., 2018. – 129 с.

7. Лещенко Т.О. Читаємо українською: посібник для іноземних студентів 1-2 курсів (соціокультурний аспект). Ч.ІІ. / Т.О.Лещенко, О.М.Шевченко, Г.М.Козуб. – Полтава: ФОП Гаража М.Ф., 2019. – 148 с.

8. Нітенко О. В. Іншомовна підготовка фахівців із права в українських вищих навчальних закладах: виклики та перспективи / О. В. Нітенко // Вища освіта України. – К., 2012. — № 1(додаток 2) : Наука і вища освіта. – С. 227-234.

9. Про вищу освіту [Текст] : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII // Офіційний вісник України. – 2014. – № 63. – Ст. 1728.

10. Соколова С. В. Методика формування граматичної компетенції з української мови як іноземної : навчально-методичний посібник / С. В. Соколова; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НПУ імені М. П. Драгоманова, Ін-т укр. філології. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 122 с.